

STAN I PERSPEKTYWY FILOLOGII POLSKIEJ W KOREI POŁUDNIOWEJ

CHEONG BYUNG KWON

1. Powstanie studiów polskich w Hankuk University of Foreign Studies (HUFS)

W roku 1978 rząd południowokoreański rozpiisał w prasie konkurs na państwowe stypendia zagraniczne dla absolwentów szkół wyższych legitymujących się dyplomem B.A. (Bachelor of Arts). Perspektywa proponowanych studiów, m. in. języka polskiego, rumuńskiego i serbochorwackiego wydawała się niezwykła. Oferta władz państwowych, które deklarowały się jako zdecydowanie a nawet skrajnie antykomunistyczne, mogła zaskakiwać. Korei Południowej nie łączyły wówczas żadne oficjalne kontakty dyplomatyczne z krajami socjalistycznymi. Stąd też Koreańczycy nie mieli żadnych możliwości, by uczyć się tych języków u źródła, w naturalnym środowisku osób posługujących się nimi. Teraz oczekiwali, że zamknięte z przyczyn politycznych wrota do tych krajów otworzą się przed nimi.

Zgłosiłem się do tego konkursu i znalazłem się w gronie stypendystów. Zamierzałem od razu podjąć studia w Polsce, ale nie mając na razie z przyczyn obiektywnych możliwości zapisania się na uniwersytet polski, wybrałem drogę pośrednią. Wiodła ona przez Berlin, gdzie na Wolnym Uniwersytecie (Freie Universität, Berlin) funkcjonowała slawistyka. O wyborze uczelni zdecydował również fakt, że ukończyłem studia w Departamencie Niemieckim HUFS. Po podjęciu decyzji o studiach w Berlinie nie zaniechałem jednak swego pierwotnego planu i w czerwcu 1980 r. zgłosiłem się z pisemną prośbą o przyjęcie mnie na Wakacyjny Kurs Języka Polskiego i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców organizowany przez Polonicum przy Uniwersytecie Warszawskim. Moje podanie zostało zaaprobowane przez władze Uniwersytetu Warszawskiego, jednak ostatnie słowo należało do Polskiej Misji Wojskowej rezydującej w Berlinie. Ona odmówiła mi wizy wjazdowej, nie podając uzasadnienia. Zamiar studiów w Polsce nie powiódł się.

Po pięcioletnich studiach w Berlinie w latach 1978-1983 obejmujących poza filologią slawistyczną również historię, uzyskałem tytuł magistra na podstawie rozprawy

„Obraz Rosji w prozie Czesława Miłosza (oryginalny niemiecki tytuł: „Rußlandbild in den Prosaschriften von Czesław Miłosz). Była to pierwsza praca magisterska z dziedziny literatury polskiej napisana przez Koreańczyka z Korei Południowej. W roku 1984 został więc do Ministerstwa Edukacji złożony formalny wniosek o zgodę na otwarcie nowego kierunku na HUFŚ. Jednak w sprawę wchodziła się znowu polityka, tym razem wewnętrzna, polegająca na ograniczaniu liczby ludności napływającej do Seulu oraz w jego okolice. Władze resortowe oddały prośbę HUFŚ. Uniwersytet jednak nie zrezygnował i ponawiał ją co roku. Udało się dopiero za czwartym razem. W październiku 1986 r. Ministerstwo zaakceptowało podanie.

W uzasadnieniu wniosku pisanego przeze mnie w imieniu HUFŚ podkreślono potrzebę przybliżenia młodzieży koreańskiej języka polskiego i Polski jako kraju, który w przyszłości mógłby z dużym prawdopodobieństwem odgrywać ważną rolę w rozwoju życia politycznego, gospodarczego oraz kulturalnego Korei Południowej.

Tak swoje poglądy na tę sprawę wyraziłem w artykule prezentującym nowy departament, który został zamieszczony w gazecie HUFŚ, *Oede Hakbo*, z dnia 1 stycznia 1987 roku:

Europa Wschodnia jest nam bardzo mało znaną częścią świata. Państwa istniejące na tym obszarze należą do bloku sowieckiego i z tego powodu prawie nigdy nie miały kontaktu z naszym krajem. Dzisiejszy świat jednak staje się jednym społeczeństwem, które dzieli wspólny los. W tej sytuacji niewiedza o pewnych regionach świata ogranicza również możliwości rozwoju we wszystkich dziedzinach społecznych. Nie będzie przesadą, jeśli powiem, że nasz poziom badań i wiedzy o krajach Europy Środkowo-Wschodniej nie znajduje się nawet w stadium początkowym. Poza językiem rosyjskim nie uczono u nas w Korei żadnych innych, mających przecież tak bogate zaplecze kulturowe i rozwiniętych języków narodów socjalistycznej Europy. Taka jest nasza sytuacja. Za bardzo podkreślano różnice systemu politycznego i ideologii państwowej pomiędzy Koreą a socjalistycznymi krajami w Europie Środkowo-Wschodniej. Reagujemy więc zbyt negatywną nadwrażliwością na tematy związane z krajami tego obszaru, a zagadnienia, jakie tematy te obejmują, traktujemy jak tabu. Kraje Europy Środkowo-Wschodniej stały się dla nas poprzez swój system polityczny już dawno zapomnianym światem, a przecież ta część Europy, składająca się z pluralistycznych społeczeństw, mających za sobą bogatą historię nie pasowała nigdy do socjalizmu w wersji sowieckiej. Przyniósł on bowiem tym społeczeństwom totalitarną władzę, przeciw której stopniowo, już od początku lat pięćdziesiątych, rósł opór" (tłumaczenie własne Cheong Byung Kwon).

Utworzenie Departamentu Polskiego w HUFŚ miało ten „zapomniany świat” ponownie dla Koreańczyków odkryć i poszerzyć Koreańczykom sztucznie zawężone horyzonty. Departament Polski rozpoczął swoją działalność w roku 1987 w wyjątkowo trudnych warunkach kadrowych i materiałowych. Brakowało zarówno wykładowców, jak i pomocy dydaktycznych. Do dyspozycji Departamentu były tylko dwie osoby, które mogły zająć się nauczaniem języka polskiego. Byli nimi założyciel i kierownik Departamentu, Cheong Byung Kwon i Polak, Rafał Goździk, pracownik naukowy Departamentu Rosyjskiego HUFŚ. Departament Polski nie miał wystarczającego zasobu literatury, ale przede wszystkim brakowało podręczników i innych pomocy dydaktycznych potrzebnych do nauczania języka. W posiadaniu biblioteki HUFŚ

znajdowało się zaledwie kilkaset książek polskich, który to zbiór na potrzeby Departamentu uzupełniła moja prywatna kolekcja polskich książek i innych materiałów.

2. Edukacja językowa

Edukacja językowa ma z reguły wymiar podwójny: praktyczny, t. j. doskonalenie praktycznych umiejętności mówienia, pisania i czytania oraz teoretyczny, t. j. nabywanie wiedzy o systemie językowym: o jego płaszczyznach i składnikach widzianych zarówno współcześnie czyli synchronicznie, jak i w rozwoju, t. j. diachronicznie.

Ów wymiar cechuje zarówno nauczanie języka jako ojczystego, jak i obcego. W drugim przypadku punkt ciężkości przesuwa się ku praktyce. Dzieje się tak również wtedy, gdy edukacja lingwistyczna stanowi składnik studiów filologicznych. Studia w Departamencie Polskim HUFŚ nie mają takiego charakteru. Tym bardziej więc jest oczywiste, że teoria językowa została podporządkowana użyciu polszczyzny, a dokładniej celowi komunikacyjnemu i sprawnościowemu. Tworząc model edukacji językowej, uwzględniono generalnie zarówno naukę języka, na którą został położony nacisk, co przejawia się m. in. w obligatoryjności zajęć, jak i naukę o języku, obejmującą niektóre zajęcia fakultatywne, wybierane przez studentów spośród oferowanych opcji lub też proponowane przez nauczycieli akademickich zgodnie z ich osobistymi zainteresowaniami, specjalnością, prowadzonymi badaniami itp.

2.1. Zajęcia z nauki języka polskiego

Kształcenie językowe w koncepcji studiów w Departamencie Polskim HUFŚ zajmuje miejsce podstawowe. Służy temu odpowiednio skonstruowany harmonogram zajęć, jak i obsadzenie ich przez wysoko kwalifikowanych koreańskich i polskich specjalistów.

Kształcenie językowe odbywa się przez wszystkie 4 lata studiów, szczególnie intensywnie przez pierwsze dwa lata. Zajęcia z nauki języka polskiego obejmują:

- gramatykę,
- konwersację,
- czytanie i rozumienie tekstów polskich,
- laboratorium językowe,
- ćwiczenia z przekładu,
- gazetę polską,
- praktyczny język polski (stylistykę praktyczną),
- pisanie po polsku,
- język polski w filmie.

Następujące zestawienie ilustruje proporcje pomiędzy poszczególnymi przedmiotami polonistycznymi. Pokazuje ono ilościową (godzinową) przewagę nauki języka nad innymi zajęciami:

Siatka zajęć w Departamencie Polskim w roku akademickim 2005

	Rok	Nauka języka polskiego	Nauka o języku polskim	Nauka o literaturze polskiej	Wiedza o Polsce
Semestr I	1	8*			2
	2	8			2
	3	2	2	5	4
	4	2		6	3
Semestr II	1	8			2
	2	8			2
	3	7	3	3	3
	4	2		6	3
	Razem	45 (50%)	5 (5%)	20 (22%)	21 (23%)

* Ilość godzin zajęć

Źródło: Harmonogram HUFS, semestr I i II 2005 r.

Konwersacja

Cele zajęć:

- aktywne posługiwanie się poznanymi formami gramatycznymi oraz zwrotami w wypowiedziach na różne tematy,
- rozwijanie słownictwa uwarunkowanego tematycznie,
- kształcenie kompetencji komunikacyjnej przez posługiwanie się językiem w różnych symulowanych sytuacjach zgodnie z ich specyfiką i wymogami,
- zaznajamianie się z różnymi formami wypowiedzi, takimi jak np. rozmowa, opis, opowiadanie, głos w dyskusji, sprawozdanie i inne,
- wyrobienie umiejętności pisania w języku polskim na różne tematy i w różnej formie.

Ćwiczenia z konwersacji poza bezpośrednią użytecznością komunikacyjno – sprawnościową mają też ważną funkcję poznawczą. Używanie języka sprzyja zaznajamianiu się z kontekstowym znaczeniem słownictwa, a więc do rozszerzania aktywnego zasobu leksykalnego. Dzięki temu kompetencja komunikacyjna studentów koreańskich otrzymuje drugi niezbędny, semantyczny składnik.

Przy okazji tworzenia wypowiedzi mówionych doskonalą się też wymowa. Zajęcia z konwersacji prowadzili praktycznie wszyscy nauczyciele z Polski. Nauczyciele z Polski, którzy uczą w Departamencie Polskim, zgodnie zwracają uwagę na konieczność bezpośredniego kontaktu z Polakami również poza uczelnią.

Ćwiczenia konwersacyjne pozwalają doskonaląc obydwie podstawowe formy wypowiedzi: dialogową i monologową o różnej długości. Sposobność tę wykorzystują w pełni osoby prowadzące, operując tematami i pytaniami, które w sposób naturalny

wymagają krótszej lub dłuższej reakcji językowej. Równie naturalne jest wchodzenie w rolę nadawcy, jak i odbiorcy, co sprzyja rozwijaniu kompetencji komunikacyjnej.

Rozumienie tekstów polskich

Zakłada się, że w ramach przedmiotu studenci powinni opanować ok. 4500 haseł podstawowych dotyczących realiów polskiego życia codziennego, a także składniki leksyki tematycznej. Dobór materiałów zależy od prowadzącego, który uwzględni z reguły poziom danej grupy studenckiej, jej zainteresowania, preferencje własne oraz wspomniane cele dydaktyczne zajęć.

Laboratorium językowe

Zajęcia mają charakter wybitnie praktyczny, nastawiony na nabywanie wprawy oraz na automatyzację w zakresie posługiwania się poszczególnymi elementami polskiego systemu językowego należącymi do warstwy fonetycznej, morfologicznej i syntaktycznej. Szczególną uwagę przywiązuje się w ramach zajęć do poprawnej artykulacji polskich głosek oraz ich zespołów (np. grup spółgłoskowych). Wymowa stanowi cel główny a niekiedy wyłączny specjalnie jej poświęconych ćwiczeń, jak i cel towarzyszący zawsze innym działaniom zorientowanym na deklinację, koniugację czy składnię.

Optymalna sytuacja uwzględniająca podejście kontrastywne wydaje się trudna do osiągnięcia: polszczyzny nauczycieli Koreańczyków nie można uznać za wzorzec artykulacyjny, gdyż wszyscy, ucząc się polszczyzny w wieku dorosłym, mają mniejsze lub większe skłonności do utożsamiania polskich glosek z wymową i brzmieniem ich koreańskich odpowiedników. Polacy nie władają zaś płynnie językiem studentów i tylko w stopniu ograniczonym są w stanie odwoływać się do niego w ramach porównywania i różnicowania. Jednak i tak korzystniejsze wydaje się rozwiązanie drugie. W końcu w nauczaniu ważną rolę odgrywa naśladowanie wzorca. Dysponują nim nauczyciele Polacy.

Ćwiczenia z przekładu

Celem zajęć jest rozwijanie umiejętności przekładu artykułów z polskich gazet i czasopism na język koreański. Kilka grup słuchaczy tłumaczy ten sam tekst i poprawia nawzajem rezultaty swojej pracy, porównując je. Następnym etapem korekty, któremu towarzyszy zredagowanie najlepszej wersji przekładu polega na czynnym włączeniu się prowadzącego zajęcia. Powierza się je z reguły nauczycielowi akademickiemu Koreańczykowi. Ze względu na ograniczony czas dobiera się teksty krótkie lub ich fragmenty.

Gazeta polska

Zajęcia mają na celu zapoznanie studentów z niektórymi polskimi gazetami, sposobami podawania przez nie informacji o sprawach politycznych, ekonomicznych i kulturalnych, które wydarzyły się w Polsce w ostatnim czasie. W zakresie języka studenci spotykają się tutaj ze specyficznym stylem publicystycznym oraz właściwymi mu środkami językowymi: słownictwem, frazeologią, składnią. Nabywają wiedzę o funkcji i rodzajach tekstów prasowych oraz ich nagłówków itp. Przygotowują się przez analizę tekstów cudzych do tworzenia tekstów własnych.

Praktyczny język polski (stylistyka praktyczna)

Celem zajęć jest ćwiczenie różnych form ustnej wypowiedzi językowej: opisu, opowiadania, dyskusji itp. oraz przyswojenie zwrotów językowych używanych w codziennej komunikacji. W szczególności chodzi o intensywne wzbogacanie słownictwa właściwego różnym odmianom współczesnej polszczyzny, szczególnie zaś opanowanie języka urzędowego i języka biznesu.

2.2. Zajęcia z nauki o języku polskim

Obejmują one wiadomości z następujących dziedzin:

- językoznawstwo polskie
- historia języka polskiego

Pojawiają się też fakultatywne:

- słowotwórstwo polskie
- składnia polska

Wszelkie informacje mają charakter raczej wprowadzenia niż pełnego monograficznego kursu (dlatego też studia w Departamencie Polskim nie są, jak wcześniej zaznaczono, w ścisłym znaczeniu słowa polonistyką!).

Brak gramatyki opisowej wynika stąd, iż włączona ona została do przedmiotu gramatyka polska i jest nauczana funkcjonalnie, w aspekcie praktycznym. Podobnie wiedzę o odmianach współczesnej polszczyzny podporządkowano zajęciom nazwanym praktyczny język polski.

Oto krótka charakterystyka składników nauki o języku:

Językoznawstwo polskie

Celem nauczania przedmiotu jest zapoznanie studentów z przeszłością i stanem obecnym językoznawstwa polskiego, tj. z jego przedstawicielami, tendencjami rozwojowymi, poglądami itp.

Przedmiot obejmuje kurs ważnego wycinka wiedzy o dziejach nauki polskiej i ma raczej funkcję ogólnie informacyjną niż specjalistyczną, a charakter w stosunku do dyscypliny podstawowej, t. j. lingwistyki propedeutyczny. Podstawowa metoda pracy poza wykładem to lektura i omawianie wybranych fragmentów przytoczonych źródeł. Wymienione operacje uwzględniają również teksty uzupełniające, przygotowywane przez osobę prowadzącą zajęcia. Wykłady z językoznawstwa wprowadzają studentów najogólniej w metodologię językoznawstwa. Są tu elementy historii polskiego językoznawstwa, jego działy i najwybitniejsi ich twórcy, a także stan aktualny i kierunki badań. Wykład informuje o podstawowych, standartowych dziełach, podręcznikach i słownikach.

Historia języka polskiego

Cele zajęć to:

- zaznajomienie studentów z periodyzacją dziejów polskiego języka literackiego i z czynnikami kształtującymi jego charakter oraz stymulującymi jego rozwój,
- umożliwienie studentom poznania i opanowania konkretnych faktów z historii języka,
- informacja o najdawniejszych zabytkach języka polskiego.

Obejmuje on także wiedzę o:

- słownikach (elementy leksykografii),
- dialektach polskich,
- normach poprawnościowych i procesie ich kształtowania,
- zagadnienia z kultury języka.

Ze względu na niewielki w stosunku do treści przedmiotowych wymiar godzin, a także na wysoki stopień trudności oryginalnych tekstów naukowych, teksty te wykorzystywane są w ramach zajęć tylko fragmentarycznie jako egzemplifikacje. Sam kurs bazuje raczej na materiałach przygotowywanych na podstawie dzieł naukowych, a częściowo też popularyzatorskich przez nauczycieli prowadzących zajęcia.

Ze względu na dostosowywanie treści nauczania do możliwości studentów oraz osobistych zainteresowań prowadzącego, tematyka wykładów i ćwiczeń ma charakter zmienny.

Słowotwórstwo języka polskiego

Celem zajęć ze słowotwórstwa języka polskiego jest poznanie zasad i metod analizy słowotwórczej wyrazów polskich – podziału na temat słowotwórczy i formant. Analiza słowotwórcza prowadzi do analizy morfologicznej – podziału na morfemy, najmniejsze elementy znaczeniowe. Oprócz celu naukowego zajęcia mają cel praktyczny, ponieważ

wiedza o budowie słowotwórczej, o kategoriach i typach słowotwórczych prowadzi do szybszego opanowania wielkiej ilości słownictwa polskiego, szczególnie jeśli kategorie i typy są więcej czy mniej regularne, por. np. nomina agentis typu działacz: czas. działać, temat słowotwórczy dział-, formant -acz, a więc biegać > biegacz, składać > składacz, ładować > ładowacz itd.; młod-y + -ość > młodość, star-y + -ość > starość itd. Studenci opanowują bardzo dobrze omawiany materiał, co uwidoczni się w poziomie prac egzaminacyjnych.

Składnia języka polskiego

Stopień opanowania składni jest zarazem stopniem opanowania języka. Stąd celem zajęć ze składni jest opanowanie przez studentów zasad składni polskiej, zarówno w zakresie budowy zdań pojedynczych jak i złożonych współrzędnie i podrzędnie. Szczególną uwagę poświęca się budowie zdań podrzędnie złożonych i wielokrotnie złożonych. Rzadko który podręcznik do nauki języka polskiego jako obcego tym się zajmuje. Konkretnie ćwiczenia wykonuje się na zdaniach, zaczerpniętych z tekstów wielkich pisarzy polskich. Stosunki zależności między poszczególnymi zdaniami ilustruje się wykresami. Zaobserwowano u studentów wysoki stopień umiejętności w opanowaniu omawianego materiału, w sporządzaniu wykresów itp. Uwidoczni się to w bardzo dobrym poziomie prac egzaminacyjnych.

3. Wiedza o literaturze polskiej

Zajęcia z zakresu wiedzy o literaturze stanowią one drugi obok językowego polonistyczny komponent studiów w Departamencie Polskim. Idą one w kilku kierunkach:

- Umożliwiają poznanie w zarysie historii literatury polskiej: epok, okresów, kierunków oraz ich najwybitniejszych przedstawicieli względnie ich reprezentatywnych dzieł. Jest to poznanie raczej rudymenarne niż gruntowne, a to ze względu na skromny wymiar godzin.
- Służą prezentacji sylwetek najwybitniejszych pisarzy polskich, zarówno współczesnych, jak i dawniejszych.
- Przybliżają polskie dzieła literackie, pokazując, jak je czytać, rozumieć i interpretować, przy uwzględnieniu zarówno cech poszczególnych tekstów, jak też gatunku, do którego należą, konwencji właściwej danej epoce itp.

3.1. Zagadnienia

W dotychczasowej praktyce dydaktycznej dział ten był realizowany za pośrednictwem poniżej krótko scharakteryzowanych następujących przedmiotów:

- historia literatury polskiej,
- romantyzm polski,

- pozytywizm polski,
- dramat w Polsce,
- lektura dzieła literackiego,
- literatura polska po II wojnie światowej,
- powieść współczesna,
- pisarze XX wieku.

Ich cel to:

- zaznajomienie studentów z epokami, prądami i kierunkami literackimi oraz artystycznymi wraz z ich charakterystyką
- poznanie najważniejszych zjawisk literackich i kulturalnych wraz z ich genezą i tłem
- przybliżenie sylwetek oraz twórczości najwybitniejszych przedstawicieli poszczególnych epok.

Chociaż zarysowana szeroko problematyka zasługiwałaby na typowo kursowe ujęcie, na przeszkodzie temu z pewnością optymalnemu rozwiązaniu dydaktycznemu stoi ograniczona liczba godzin oraz niewystarczający u większości studentów poziom umiejętności radzenia sobie z trudnymi tekstami naukowymi i artystycznymi. Dlatego zajęcia łączą w sobie elementy wykładu, konwersatorium oraz analizy literackiej. W znacznej mierze bazują one na materiałach pisanych z uwzględnieniem potrzeb danej grupy przez nauczyciela, zawierających obudowę metodyczną, ułatwiającą studentom zrozumienie treści w postaci np. wyjaśnień słownikowych oraz przede wszystkim pytań ukierunkowujących odbiór. Otrzymują oni z reguły do ręki gotowy i pełny tekst wykładu, który śledzą, słuchając słów nauczyciela. Z powodu wspomnianych ograniczeń bezpośredni kontakt czytelniczy z oryginalnymi dziełami literackimi jest ograniczony do wybranych utworów, a często jedynie do ich fragmentów (np. „Pan Tadeusz”). Wykładowcy korzystają z historycznoliterackich prac naukowych zgodnie z osobistymi preferencjami.

Romantyzm polski

Celem zajęć z romantyzmu jest zapoznanie studentów z wielką epoką literatury polskiej, z jej głównymi przedstawicielami, z najwybitniejszymi dziełami, a także z konkretną sytuacją historyczną i polityczną narodu polskiego w tym czasie, która inspirowała wielkich twórców. Uwzględnia się tutaj również wpływ dzieł i poglądów romantyków na późniejszych twórców, a także znaczenie dorobku epoki oraz tradycji romantycznej w kulturze polskiej i w dziejach narodu. Uwaga spoczywa na sylwetkach i dziełach takich autorów jak A. Mickiewicz, J. Słowacki, C. K. Norwid, J. I. Kraszewski i A. Fredro, z głównym akcentem na twórczości obu wieszczów (ograniczenia czasowe).

Pozytywizm polski

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z charakterystyką literatury tej epoki i z dziełami głównych przedstawicieli pozytywizmu polskiego. Zajęcia mają także na celu przekazanie informacji o prądach literackich właściwych drugiej połowie XIX wieku.

Dramat polski

Celem tego przedmiotu jest prezentacja dzieł dramatu w Polsce od średniowiecza do czasów współczesnych. Studenci uczą się okazjonalnie języka polskiego, czytając wybrane teksty opracowań naukowych oraz wybitnych dzieł polskich dramaturgów. Uwzględniana jest analiza różnorodnych form gatunkowych dramatu.

Lektura dzieła literackiego

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z dziełami polskich pisarzy, takich jak Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Zofia Nałkowska, Jerzy Andrzejewski, Jarosław Iwaszkiewicz, Czesław Miłosz, Sławomir Mrożek.

Przedmiotem lektury są m. in. następujące utwory:

- B. Prus – *Nawrócony*
- H. Sienkiewicz – *Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela, Latarnik*
- S. Wyspiański – *Wesele*
- Z. Nałkowska – *Romans Teresy Hennert*
- M. Dąbrowska – *Na wsi wesele*
- M. Hłasko – *Ósmy dzień tygodnia, Pierwszy krok w chmurach*
- J. Andrzejewski – *Bramy raj, Złoty lis*
- J. Iwaszkiewicz – *Brzezina*
- Cz. Miłosz – *Rodzina Europa, Zniewolony umysł*
- S. Mrożek – *Tango, Policja, Na pełnym morzu, Strip-tease*
- T. Różewicz – *Grzech, Kartoteka*.

Literatura polska po II wojnie światowej

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z problematyką współczesnej literatury polskiej oraz z dziełami najbardziej znanych i uznanych pisarzy, takich jak polscy nobliści Cz. Miłosz i W. Szymborska, a także m. in. S. Lem, J. Andrzejewski, T. Borowski, Z. Nałkowska, W. Gombrowicz.

4. Wiedza o Polsce

Jak już zaznaczono, opracowując koncepcję studiów polskich, założono, iż nie mogą one ograniczać się tylko do edukacji językowej, która, stanowiąc ważny składnik kształcenia, nie powinna wyczerpywać jego treści. Gdyby doszło do takiego zawężenia, mielibyśmy do czynienia nie z kierunkiem specjalistycznej edukacji, obejmującym rozmaite elementy wiedzy lecz po prostu z kursem językowym.

Nie ulega wątpliwości, że znajomość języka polskiego otwiera drogę prowadzącą ku ojczyźnie jego nosicieli, zwłaszcza zaś umożliwia bezpośrednie kontakty z Polakami traktowanymi jako partnerzy rozmaitych interakcji: zorientowanych na kulturę, politykę, handel, przemysł itd. Kompetencja komunikacyjna, od której nabywania rozpoczęto pracę dydaktyczną w Departamencie Polskim została w programie wzbogacona o elementy wiedzy o Polsce. Właśnie po to, aby powstało studium polskie, a nie lektorat. Dziedzina nazwana – wiedza o Polsce – ma charakter heterogeniczny. Cecha ta wynika z samej nazwy, implikującej wielorakość zagadnień i problemów składowych. Wywodzą się one z kilku dyscyplin, przede wszystkim z historii, geografii Polski, nauk politycznych, religioznawstwa, kulturoznawstwa, ekonomii. Zajęcia z wiedzy o Polsce wprowadzone zostały po raz pierwszy w Departamencie Polskim w I semestrze 1989 r. Nazwy składających się na ten dział przedmiotów to: – wiedza o Polsce (II rok) oraz polskie stosunki polityczne (III rok). Studenci z pierwszego rocznika Departamentu Polskiego, którzy rozpoczęli studia w 1987 r., nie mieli przez dwa lata ani wykładu ani ćwiczeń z wiedzy o Polsce. W Departamencie Polskim w latach 1987-1988 realizowano jedynie nauczanie języka polskiego. Wiedzy o Polsce domagali się studenci, którzy wtedy nie mieli okazji do bezpośredniego poznania polskich realiów. Wyjazdy turystyczne czy dydaktyczne przed rokiem 1989 były praktycznie niemożliwe. Zgodnie z życzeniami młodzieży pojawiły się więc w II semestrze 1989 r. trzy przedmioty z wiedzy o Polsce:

- wprowadzenie do wiedzy o Polsce,
- historia kultury polskiej,
- historia Polski,
- gospodarka polska,
- środkowoeuropejskie stosunki polityczne,
- seminarium na aktualne tematy.

W każdym semestrze, zgodnie z decyzją etatowych pracowników naukowych naszego Departamentu określone zostają tematy zajęć planowanych na następny semestr. Trzeba jednak powiedzieć, że zmiany treści przedmiotowych okazują się na ogół nieduże. Więcej uwagi w dyskusji przywiązują pracownicy wymiarowi godzin i ich usytuowaniu w ogólnym programie oraz harmonogramom. Mimo to zajęcia z wiedzy o Polsce oraz nazwy przedmiotów zmieniały się względnie często, a to głównie z wspomnianych już powodów.

Ogólny zakres wiedzy o danym kraju, jego historii, systemie, polityce jest w przypadku Departamentu Polskiego podobny jak w innych departamentach HUFŚ. Jednak zajęcia z historii Kościoła w Polsce są tutaj wyjątkiem. Przedmiot ten odzwierciedla specyficzną rolę Kościoła katolickiego w historii i kulturze polskiej.

5. Przebieg studiów

Studia w Departamencie Polskim HUFS trwają cztery lata. Na rok akademicki składają się dwa semestry. Pierwszy semestr: 1 marca – 31 sierpnia, w tym okres zajęć od 1 marca do 21 czerwca. Drugi semestr: 1 września – koniec lutego następnego roku, w tym okres zajęć od 1 września do 21 grudnia. W każdym semestrze odbywają się dwa razy egzaminy z każdego przedmiotu: międzysemestralny i semestralny. Od drugiego semestru 1997 r. nie ma już na HUFS tzw. przedmiotów obowiązkowych. Jest to skutek reformy edukacyjnej, której jednym z celów było zwiększenie różnorodności tematyki studiów, jednak studenci zobowiązani są uzyskać ustalone ilości punktów na pięciu kierunkach.

Studenci Departamentu Polskiego mają zajęcia w zasadzie zgodnie z ustalonym programem ramowym. Ale na roku III i IV zdarzają się odstępstwa i modyfikacje w zależności od sytuacji kadrowej Departamentu, np. specjalności i zainteresowań profesorów. Oprócz zajęć według programu studiów Departamentu Polskiego studenci zobowiązani są do uzyskania w każdym semestrze ustalonej ilości punktów z pozostałych czterech kierunków.

Minimalna ilość punktów które należy uzyskać w poszczególnych semestrach w departamencie języka obcego HUFS¹

KIERUNEK	ROK / SEMESTR								Ra- zem
	I/1	I/2	II/1	II/2	III/1	III/2	IV/1	IV/2	
Praktyczny język angielski	2	2	2	2					8
Kształcenie ogólne	6	6	4	4	2	2			24
Przedmiot główny	9	9	7	7	6	6	6	4	54
Drugi przedmiot główny			6	6	9	9	6	6	42
Przedmiot do wyboru					2	2	4	4	12
Sumaryczna ilość punktów ²	17-20	17-20	19-20	19-20	19-20	19-20	16-19	14-19	140

¹ Źródło: Harmonogram zajęć HUFS, 2 semestr 2005 r., s. 15.

² Studenci zobowiązani są uzyskać w jednym semestrze minimum 17 punktów, ale nie więcej niż 20.

6. Studia podyplomowe

Studia postgraduate przygotowują specjalistów w dziedzinie filologii polskiej. Trwają dwa lata (cztery semestry). Osoba, która ukończyła czteroletnie studia uniwersyteckie jest uprawniona do przystąpienia do egzaminu wstępnego na studia podyplomowe. Przedmiotami egzaminacyjnymi są: język angielski, językoznawstwo i literatura polska. Na końcu każdego semestru student składa egzamin pisemny z każdego przedmiotu, który wybrał w danym semestrze. Zaliczenie każdego przedmiotu daje 3 punkty. W trakcie dwuletnich studiów należy uzyskać co najmniej 24 punkty. Zajęcia z każdego przedmiotu trwają jeden semestr i obejmują 48 godzin. O typie zajęć decyduje prowadzący je nauczyciel akademicki. Od stanu osobowego Departamentu w danym roku akademickim zależy też konkretyzacja semestralnego programu studiów. Polega ona na realizacji dwóch albo trzech zajęć z listy ustalonych i uznanych za obowiązkowe przedmiotów. Program studiów nie jest stały. Kierownik danego departamentu może zmienić treść programu po konsultacji z pracownikami naukowo-dydaktycznymi swojego departamentu.

Ogólny program studiów podyplomowych**

Program ten nie jest stały. To tylko jeden przykład doboru treści. Zmienna jest zwłaszcza tematyka seminariów.

Semestr 1:

językoznawstwo – wprowadzenie
gramatyka opisowa języka polskiego
historia literatury polskiej (romantyzm)
historia literatury polskiej (pozytywizm)

Semestr 2:

drugi język słowiański
historia języka polskiego
historia literatury polskiej (Młoda Polska)
poetyka

Semestr 3:

język staro-cerkiewno-słowiański
słowotwórstwo
dramat polski
seminarium językoznawcze
krytyka literacka

Semestr 4:

dialektologia
czasownik polski
polska powieść współczesna
seminarium literackie (oświecenie)

Po ukończeniu studiów absolwent otrzymuje dyplom magisterski. Warunki jego otrzymania są następujące:

1. Uzyskanie 24 punktów i przeciętnej oceny wyższej niż B (3.0)
2. Zdanie egzaminu z języka angielskiego oraz z literatury polskiej lub językoznawstwa (w zależności od specjalności)
3. Napisanie pracy magisterskiej, która uzyskała pozytywne recenzje dwóch profesorów (oprócz promotora). Praca jest pisana z reguły w języku koreańskim.

Do roku 2005 tylko 6 osób otrzymało dyplom magisterski w zakresie studiów polonistycznych. W roku akademickim 2005 dwie studentki studiują filologię polską na kursie podyplomowym HUFS.

7. Studenci Departamentu Polskiego

7.1. Motywacja

Motywacja studiowania języka oraz wiedzy o Polsce zmienia się w toku studiów przede wszystkim ze względu na perspektywę zatrudnienia. Większość studentów, którzy zaczęli studia w Departamencie Polskim HUFS w latach 1987 i 1988, miała słabą motywację. Dopiero w 1989 roku Korea Płd. nawiązała z Polską kontakty oficjalne i współpraca między dwoma krajami zaczęła się rozwijać w szybkim tempie, zwłaszcza w sferze ekonomicznej. Już od 1990 r. corocznie coraz większa grupa studentów Departamentu Polskiego przyjeżdżała do Polski na kurs języka i kultury polskiej. To wzmacniało ich chęć studiowania na wybranym kierunku.

Oczywiście nie wszyscy studenci mają silną pozytywną motywację. Od początku studiów w Departamencie Polskim około jedna trzecia studentów jej nie wykazuje. Sytuacja zmienia się pod wpływem pobytu w Polsce. Co roku kilku studentów, szczególnie tych, którzy odbyli właśnie służbę wojskową i najczęściej są na III roku, przyjeżdża do Polski w celu wzięcia udziału w semestralnym lub letnim kursie językowym. Po powrocie z Polski do Korei z reguły uczą się z większym zapałem i przekonaniem.

Mobilizująco i motywująco wpływa na niektórych studentów osobisty kontakt z polskimi wykładowcami. Osoby te potrafią niekiedy bardzo skutecznie zachęcić młodych Koreańczyków do pracy, dodać im wiary we własne siły. W rezultacie często ci, którzy stracili zainteresowanie kierunkiem studiów i składającymi się na nie treściami, na nowo je odzyskują i robią szybkie postępy.

Generalnie trzeba powiedzieć, że wyjazdy do Polski, które pozwalają młodym Koreańczykom zobaczyć na własne oczy kraj, o którym się uczą, oraz zetknąć się z polszczyzną funkcjonującą w naturalnej komunikacji codziennej, bardzo pozytywnie oddziałują na wyniki kształcenia.

Ważną rolę odgrywają również indywidualne zdolności językowe. Zachodzi też bezpośredni związek pomiędzy uzdolnieniami a chęcią uczenia się: ten kto widzi własne

postępy, chętnie kontynuuje naukę, a to z kolei powoduje przyrost wiedzy i umiejętności. Zdarza się jednak również tak, że niektórzy studenci Departamentu Polskiego, którzy nigdy nie byli w Polsce, mimo to niezłe mówią po polsku i dzięki temu pracują w Korei jako tłumacze dla Polaków, np. przebywających na stażu w firmie Daewoo. Osoby te pilnie i chętnie uczą się języka polskiego od początku studiów z silną motywacją. Wydaje się, że motywacja uczenia się jest nawet ważniejsza od zdolności językowych.

Jednak większość studentów uważa, że uczenie się języka polskiego w Polsce jest niezbędne dla tych, którzy swoją przyszłą karierę zawodową wiążą z Polską. Do 2004 roku prawie wszyscy absolwenci Departamentu Polskiego znaleźli zatrudnienie. Wielu z nich ma pracę, która wymaga znajomości języka polskiego. Departament Polski należy do tych departamentów HUFS, których absolwenci otrzymują generalnie atrakcyjne propozycje pracy.

Ogólnie można stwierdzić, że chociaż poziom osiągnięć studentów Departamentu Polskiego nie jest tak wysoki jak byśmy tego pragnęli, to jednak przeciętną średnią ocen należy uznać za dobrą. Osiągnięcia studentów trzeba cenić tym bardziej, że język polski nie jest dla Koreańczyka łatwy. Przeciwnie, musi on przezwyciężyć wiele rodzimych nawyków artykulacyjnych a także opanować obce sobie zasady słowotwórstwa, fleksji i składni, nie mówiąc o słownictwie.

Odrębna sprawa to zdobywanie wiedzy o Polsce, o jej historii, kulturze, literaturze, przyrodzie, obyczajach itp. Odbywa się ono rzadko po koreańsku, a więc dają znać o sobie trudności, które muszą wystąpić, gdy objaśnia się nieznanne przez nieznanne.

7.2. Absolwenci i ich losy osobiste oraz zawodowe

Od 1991 do 1998 roku studia w Departamencie Polskim HUFS ukończyło i uzyskało dyplom 208 studentów. Pierwsza uroczystość z okazji ukończenia czteroletnich studiów odbyła się stycznia 1991 r. Brało w niej udział kilka osób z Ambasady RP w Seulu. W zastępstwie ambasadora przyjechał pierwszy sekretarz Ambasady Romuald Deryło, który w przemówieniu gratulował pierwszym dwunastu absolwentom Departamentu Polskiego.

Z reguły wszyscy absolwenci Departamentu Polskiego znajdują zatrudnienie w ciągu pierwszego roku po ukończeniu studiów. Aktualnie 72 absolwentów (35%) pracuje w dziedzinach związanych z Polską a 107 osób (51%) ma zajęcia związane bezpośrednio ze zdobytymi w czasie studiów w Departamencie Polskim kwalifikacjami. Najwięcej osób pracuje w firmach koreańskich takich jak Samsung, Hyundai, LG Philips, SK Chemical, itd. W Polsce przebywa służbowo 11 absolwentów, 29 absolwentów studiuje dodatkowo w Korei (12 osób), Polsce (10 osób) i innych krajach (7 osób). 17 osób uzyskało dyplom magisterski, z tego 9 osób w Polsce. 7 absolwentów uzyskało dyplom doktorski. 4 z nich wyklada w Departamencie Polskim.

Do 2004 roku Departament Polski był popularny w HUFS z tego powodu, że absolwenci mieli relatywnie bardzo dobre perspektywy zatrudnienia. Obecna sytuacja gospodarcza Korei nie jest najlepsza. Wpływa to niekorzystnie na rynek pracy. W Korei

jest o nią teraz bardzo trudno, od drugiej połowy 1997 r. wzrasta bezrobocie. Na szczęście kontakty gospodarcze pomiędzy Polską i Koreą nie uległy poważnemu osłabieniu choć z pewnością nie rozwijają się tak dynamicznie jak poprzednio. Ten stan skłania do umiarkowanego optymizmu w patrzaniu na przyszłość zawodową absolwentów i studentów Departamentu Polskiego. Również prognozy dla gospodarki koreańskiej na okres od drugiej połowy 2005 r. są tyleż optymistyczne co nacechowane sceptycyzmem. Nie zmienia to jednak faktu, że Polska znana jest w Korei jako ważny partner gospodarczy. Koreańczycy uważają generalnie, że Polska będzie za kilka lat odgrywać o wiele ważniejszą rolę w różnych dziedzinach gospodarki europejskiej niż obecnie. To oznacza też pewne korzyści dla koreańskiego partnera. Toteż dla tych absolwentów Departamentu Polskiego, którzy uczyli się języka polskiego z silną motywacją, nie będzie raczej problemu z zatrudnieniem. Wolno mieć nadzieję, że w nieodległej przyszłości absolwenci Departamentu Polskiego będą kupowani na pniu przez firmy koreańskie kooperujące z Polską, tak jak to było do 2004 roku. W sumie około 20 procent absolwentów Departamentu Polskiego ma pracę związaną z Polską.

8. Współpraca Departamentu Polskiego HUFŚ z Uniwersytetami Polskimi

Od 1987 roku, kiedy powstał Departament Polski, starano się nawiązać kontakty z którymś z polskich uniwersytetów. W lecie tego roku prof. R. Goździk z Departamentu Rosyjskiego HUFŚ, który uczył języka polskiego w Departamencie Polskim udawał się w odwiedziny do Polski. Przed wyjazdem z Korei poprosiłem go o poszukanie polskiego uniwersytetu, na którym studenci koreańscy mogliby się uczyć języka polskiego w czasie wakacji. Prof. Goździk zwrócił się do Domu Polonijnego w Warszawie. W kwietniu 1988 r. do Departamentu przyszedł telegram z Instytutu Badań Polonijnych UJ. IBP zawiadamiał w nim, że z przyjemnością przyjmie studentów Departamentu Polskiego HUFŚ na letni kurs języka i kultury polskiej. Była to pierwsza propozycja z uniwersytetu w kraju socjalistycznym, z którym Korea Płd. nie miała jeszcze stosunków dyplomatycznych. Jednak wtedy koreańscy studenci nie przyjechali do Polski, ponieważ rząd koreański nie pozwolił na to, uzasadniając że Korea nie utrzymuje z Polską stosunków dyplomatycznych. Jednak między obu instytucjami trwała wymiana korespondencji. W listopadzie zostałem zaproszony przez IBP do Polski. Rząd koreański udzielił mi wprawdzie zgody na podróż, ale dalej stał na stanowisku, że udział studentów koreańskich w kursie języka polskiego w Polsce będzie możliwy dopiero po zawarciu przez oba kraje porozumienia. Mimo to w czasie mojego pobytu w Krakowie rozmawiałem z pracownikami IBP UJ na temat uczestnictwa studentów koreańskich w letnim kursie, a także zaproszenia wykładowców z UJ do HUFŚ. Doszło także do spotkania z rektorem UJ, któremu przekazana została oferta rektora HUFŚ, zainteresowanego współpracą z UJ. W rezultacie rektor UJ zaprosił swojego odpowiednika z HUFŚ do Krakowa. Spotkanie doszło do skutku i 19 czerwca 1989 r. obaj rektorzy złożyli podpisy na dokumencie o współpracy między dwoma uniwersytetami. Za główny cel współpracy uznano rozwijanie studiów polskich w HUFŚ dzięki, m. in. wymianie pracowników, studentów i materiałów naukowych.

W styczniu 1990 r. pierwsza koreańska grupa studencka złożona z 13 osób przyjechała do Polski i brała udział w czterotygodniowym kursie języka polskiego. Z tej grupy 9 osób po ukończeniu nauki w HUFŚ wróciło do Krakowa w celu kontynuowania studiów. Od tej pory studenci Departamentu Polskiego uczestniczyli corocznie w kursach językowych różnego typu odbywających się na UJ. Do 1997 r. uczyło się języka polskiego w Krakowie w sumie ok. 110 koreańskich studentów, w tym na letnich kursach ok. 70, na semestralnych 20 i na rocznych 20 osób.

Od roku 1998 otworzyła się nowa era w historii współpracy Departamentu Polskiego z polskimi uczelniami. W grudniu 1998 odbyło się spotkanie rektora UAM z rektorem HUFŚ w Poznaniu. Dwóch rektorów podpisało dokument o współpracy między dwoma uniwersytetami. Od października 1998 zaczął działać kurs języka koreańskiego w Instytucie Językoznawstwa UAM z inicjatywy dyrektora tego Instytutu, profesora Jerzego Bańcerowskiego. Zajęcia dla polskich studentów na tym kursie prowadził dr Oh, Kyong-Geun, absolwent Departamentu Polskiego HUFŚ. We współpracy między dwoma uniwersytetami odegrali ważną rolę prof. Bańcerowski, prof. Świdziński i dr Oh. Bez nich nie byłyby możliwe kontakty między Instytutem Językoznawstwa UAM i Departamentem Polskim HUFŚ. Prof. Świdziński był promotorem doktoratu pana Oh, który uzyskał dyplom magisterski w Uniwersytecie Jagiellońskim. W roku 2001 Departament Polski HUFŚ miał zaszczyt zaprosić na rok pana profesora Jerzego Świdzińskiego i pana profesora Jerzego Bańcerowskiego do Seulu. Dzięki inicjatywie i aktywnemu działaniu dyrektora Instytutu Językoznawstwa, profesora Bańcerowskiego, wymiana studentów między dwoma uczelniami od samego początku przebiega idealnie. Od 2002 r. dr Tomasz Lisowski z Instytutu Filologii Polskiej i dr Piotr Wierchoń z Instytutu Językoznawstwa UAM, zaproszeni do HUFŚ w ramach współpracy między dwoma uniwersytetami, prowadzą zajęcia w Departamencie Polskim HUFŚ. Do roku 2005 prawie stu studentów Departamentu Polskiego HUFŚ skorzystało z programu wymiany studentów między dwoma uniwersytetami. Co raz więcej polskich studentów z UAM studiuje na HUFŚ. W czasie pobytu w Korei prof. Świdziński i prof. Bańcerowski zaprzyjaźnili się z pracownikami naukowymi HUFŚ. Dwaj profesorowie z UAM byli popularni i lubiani w Departamencie Polskim HUFŚ. W 2002 r. prof. Świdziński i prof. Bańcerowski zorganizowali konferencję międzynarodową z Departamentem Polskim HUFŚ i Korean Association of East and Central European and Balkan Studies w Jarocinie, w której brało udział ponad 40 naukowców z Niemiec, Holandii, Bułgarii, Republiki Czeskiej, Polski i Korei. Wszyscy uczestnicy cieszyli się i byli bardzo zadowoleni z udziału w niej.

W 2004 roku Rektor UAM, prof. Stanisław Lorenc odwiedził HUFŚ i wykladał u nas w Departamencie Polskim na temat współpracy między dwoma uniwersytetami.

Departament Polski HUFŚ planuje zorganizować konferencję międzynarodową w jesieniu 2007 r. z okazji dwudziestulecia założenia Departamentu Polskiego, w której przewidujemy, że wezmą udział poloniści z Chin, Japonii, Wietnamu i z Polski.